

יחידה 1. תחילת הבריאה

(פרק א, פסוקים א-ב)

א. הקדמה

לפני בריאת העולם לא היה דבר מלבד מה'. רק ה' היה קיים ("אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא"). ה' ברא את העולם וברא את בני האדם, שיחיו בעולם ויפתחו אותו על פי הדרך הטובה שה' נתן להם, וכך יהיה טוב להם וטוב לעולם. בשלב הראשון ברא ה' את כל החומרים¹ שבעולם, ובמשך ימי הבריאה סידר ה' את העולם ואת כל מה שיש בו, עד שברא ביום השישי את האדם והפקיד בידיו את הכול. ה' ברא את העולם בדיבור בלבד: "בעשרה מאמרות נברא העולם" (משנה - אבות ה', א').

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

א. בְּרֵאשִׁית בֵּרָא אֱלֹהִים עֲשָׂה מְלֵא כְלוּם

אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֵת הָאָרֶץ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בָּהָּ:

ב. וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהּ הַדְּבָרִים לֹא הָיוּ מְסוּדָרִים (כפי שהם מסודרים היום)

וְחָשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם מְקוֹם עֲמוּק מְאֹד

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַפְהָ נְמוּךְ עַל־פְּנֵי הַמַּיִם:

הערה: פסוקים אלה קשים להבנה, ואין להתיימר להסביר אותם "עד הסוף".

כדאי שהתלמידים יבינו שבהתחלה לא היה כלום מלבד ה'.

אחר כך, כשה' החליט לברוא את העולם, הוא ברא בתחילה את כל החומר, אך החומר עוד לא היה מסודר כפי שאנחנו מכירים את העולם היום.

מה כן היה? - תוהו ובוהו, חושך, מים, ורוח א-לוהים שמרחפת על פני המים.

ג. מנגינת הכתוב

ה' הוא כולו טוב, והעולם שהוא ברא הוא טובה גדולה עבור האדם. גדולתו של ה': ה' הוא הכול יכול והוא ברא את העולם בחכמה גדולה.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחוברת

- נבקש מהתלמידים לצבוע את האות א'. זאת אות שהם מכירים עוד מהגן, וכך הם ילמדו לקשר בין האות לבין המשמעות שלה בתורה.

1. הכוונה היא לכל החומר שבעולם, ללא צורה (עפ"י פירוש הרמב"ן לתורה).

2. **בראשית** - המילה בראשית מכילה בתוכה את המילה ראש. ניתן לבאר מילה זו בשני מובנים: בהתחלה - הדבר הראשון שה' עשה; בתחילת - בראשית בריאת העולם, עוד בטרם הבריאה. אנו בחרנו להתייחס למילה זו במובנה הראשון - בהתחלה.

3. **ברא** - בריאת דבר חדש מלא כלום. אנחנו רגילים ליצור דברים מחומר גלם (נגר בונה שולחן מעצים), אך הקב"ה ברא עולם משום דבר.

4. עפ"י פירוש הרמב"ן לפסוק א', ד"ה "בראשית", וכן רש"י פרק א' פסוק י"ד, ד"ה "יהי מאורות" ורש"י פרק ב' פסוק ד', ד"ה "ביום עשות ה'".

5. "**ורוח א-לוהים מרחפת על פני המים**" - איננו מתיימרים לדעת מהי "רוח א-לוהים", אך אנחנו יכולים להבין מכאן שהקב"ה נמצא כל הזמן בתוך המציאות.

- נבקש מהם למצוא את האות המיוחדת (האות ב' הגדולה).
- נבקש מהם לצבוע את המילה **ראש** המופיעה בתוך המילה **בראשית** (כשם שהראש הוא תחילת הגוף וראש השנה הוא תחילת השנה וכו', כך בראשית = בהתחלה).
- בתוך העיגול הגדול שבעמוד השמאלי בחוברת, נבקש להדביק את חלקי הפאזל של כדור הארץ מדפי המדבקות.

המחשות נוספות

- את השיר "אדון עולם" התלמידים מכירים. נשיר אותו יחד ונדגיש את המילים המתאימות לפסוקים - "אשר מלך **בטרם** כל יציר נברא".
- ניתן להמחיש לילדים את תקופת טרום הבריאה באמצעות חומר כמו קומר, פלסטלינה וכדו'.
- נביא לכיתה גוש גדול של חומר, ניצור ממנו צורה כלשהי חסרת משמעות, ולאחר מכן נתחיל ליצור ממנו משהו מוחשי. כך נסביר לילדים שלמעשה ה' ברא בתחילה את החומר, וממנו הוא סידר בכל יום את חלקי העולם.
- לחלופין, ניתן להביא לכיתה כדור גדול, ולאורך ימי הבריאה להוסיף לו את היצירות שיצר ה' בכל יום.
- להרחבה - כשלבים בתהליך, כך כל אחד מימי הבריאה נבנה על קודמיו ומוסיף עליהם. ניתן לשוחח עם הילדים על כך שגם חיינו בנויים משכבות, וכל שלב בחיינו נבנה על גבי השלב הקודם לו.
- דמיון - ניתן לשחק עם הילדים במשחק הדמיה: "אם היית יכול להיות עכשיו ברגע הבריאה, מה היית רואה?" ניתן לשחק משחק זה בכל אחד מימי הבריאה ולסייע לילדים להמחיש את תהליך הבריאה.

במילה בראשית מסתתרת מילה צבעו אותה.
 כיצד מילה זו עוזרת לנו להבין את משמעות המילה בראשית?

בְּרֵאשִׁית

ה' ברא לנו עולם נפלא. אנו מודים לו ושמים בעולמו.
 צרו מן המדבקות שבדף המדבקות את העולם שה' ברא.

תחילת הבריאה

פָּרָק א פְּסוּקִים א-ב

יחידה 1

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים
 אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ:

ב וְהָאָרֶץ
 הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ
 וְחָשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם
 וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם:

בפסוק א', הפסוק הראשון בתורה, מופיעה האות א' פעמים רבות [כמעט בכל מילה].
 סמנו את כל אותיות הא' בעזרת מדגש צבעוני.
 מצאו את האות היוצאת דופן וסמנו אותה בצבע אחר.

יחידה 2. יום אחד: ה' בורא את האור

(פסוקים ג-ה)

א. הקדמה

הדבר הראשון שה' בורא ומסדר הוא האור. האור הוא דבר טוב. הוא מאפשר לנו לראות את המציאות ולתפקד בה. האור הוא גם אנרגיה וחום. האור מכיל בתוכו את כל הצבעים. (ביום זה אנו מדברים על בריאת עצם האור ולא על מקורותיו, כגון השמש והירח, שעליהם נלמד בהמשך הבריאה.)

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

- ג. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים א-לוהים אמר¹ יְהִי אֹר שיהיה אור וַיְהִי-אֹר ונהיה אור!:
- ד. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב ה' ראה שהוא טוב ומתאים למה שהעולם צריך וַיְבַדֵּל² אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר בין זמנים שיש בהם אור וּבֵין הַחֹשֶׁךְ³ ובין זמנים שיש בהם חושך:
- ה. וַיִּקְרָא⁴ אֱלֹהִים לְאֹר לזמן של האור יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ ולזמן של החושך קָרָא לַיְלָה וַיְהִי-עֶרֶב היה זמן של חושך וַיְהִי-בֹקֶר⁵ והיה זמן של אור יוֹם אֶחָד והסתיים יום אחד בבריאת העולם:

1. "ויאמר" = אמר (ו' ההיפוך).

2. "ויבדל" - מלשון הבדלה (המוכרת לכולם מההבדלה במוצ"ש, שבה אומרים "המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך...").

3. החושך הוא העדר אור, ולכן לפני בריאת האור נאמר "וחושך על פני תהום". האור "מגרש" את החושך.

4. "ויקרא" - לאורך כל הבריאה ה' קרא לדברים בשם. שמו של חפץ מגדיר את מהותו ומשמש מעין מילת קוד מוסכמת שלו. כך, בכל פעם ששם זה מוזכר, ברור לכול למה הכוונה.

5. ויהי ערב ויהי בוקר - זהו סיום המופיע בכל אחד מימי הבריאה. ניתן לבאר סיומת זו ביום הראשון, ולאחר מכן לחזור על כך בקצרה מדי יום. התורה מדגישה את העובדה שהיממה מתחילה מן הלילה (ה' התחיל לברוא את העולם כאשר היה חושך). ניתן להמחיש זאת לילדים בכך שהשבת מתחילה בערב ולא בבוקר.

ג. מנגינת הכתוב

"ויאמר א-להים יהי אור, ויהי אור" - כל מה שה' אומר מתקיים.
כאן אנו מבינים מהי משמעות המשפט: ה' ברא את העולם בדיבורו.
האור הוא טוב, ואנו נהנים ממנו מאוד ונעזרים בו. בעזרת האור נוכל לראות את יפי הבריאה ולהשתמש בה.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת

- נבקש מן הבלמידים להדגיש בפסוקים את המילה **אור** בצהוב. הקפנו את המילה **אור** במלבן כדי להקל על התלמידים.
- נבקש מהתלמידים לצבוע את האותיות המציינות את מספרי הפסוקים. מטרת ההדגשה היא להרגיל את הילדים לכך שהתורה סופרת באותיות.
- בצד השמאלי של הדף נבקש לצבוע את חציו של המלבן בצהוב ואת החצי השני בשחור.

המחשות נוספות:

- ניתן לשוחח עם הילדים על שימושים של האור: ראייה, חימום, גידול צמחים, ריפוי, צבעים וקשת.
- משחקי אור וחושך - ניתן לשחק במשחקי זיהוי עצמים ("פרה עיוורת" וכדו').

האור הוא טוב ומשמש אותנו לדברים רבים. במה עוד האור לעולמנו?
למורה: ניתן להתייחס לראייה, לצבעים, לחום ועוד.
צבעו את חלקו הימני של המלבן בצהוב, ואת חלקו השמאלי - בשחור.

יום אחד: ה' בורא את האור

פָּרָק א פְּסוּקִים ג-ה

יחידה 2

ג וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים יְהִי אֹר
וַיְהִי-אֹר:

ד וַיֵּרָא אֱ-לֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב
וַיְבַדֵּל אֱ-לֹהִים
בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

ה וַיִּקְרָא אֱ-לֹהִים לְאֹר יוֹם
וַלְחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה
וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

צבעו בצהוב את המילה אור.
צבעו בצבע אחר את האותיות המציינות את מספרם של הפסוקים שבהם מופיעה המילה.

חֹשֶׁךְ - לַיְלָה

אור - יום

יחידה 3. יום שני: ה' בורא את הרקיע

(פסוקים ו'-ח')

א. הקדמה

ביום השני ברא ה' את הרקיע. הרקיע חילק את המים שהיו בעולם והבדיל בין המים שיהיו מעכשיו מתחת לרקיע לבין המים שמעליו. את המים שמתחת לרקיע אנו מכירים: אלו המים שעל פני כדור הארץ. את הרקיע אנו מכירים: האוויר שמעל פני המים עד לשמים הכחולים שמעל ראשנו. לגבי המים שמעל לרקיע, ניתן להסביר לילדים שהכוונה היא לענני הגשם.¹

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

ו. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים

יְהִי רָקִיעַ שָׁמַיִם דָּק, שְׁטוּחַ וּרְחֹב / רוּחַ² בְּתוֹךְ הַמַּיִם באמצע המים

וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם בין שני חלקי המים:

ז. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ

וַיַּבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ

וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ

וַיְהִי־כֵן וְכך היה:

ח. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם

וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי:

ג. מנגינת הכתוב

ה' עושה סדר בבריאה ומבדיל בין חלקיה השונים. הסדר מאפשר לכל חלק בבריאה לקיים את תפקידו באופן הטוב ביותר. כעת ניתן להשתמש במים שמתחת לרקיע לצורכי האדם. הרקיע מאפשר לנשום ולחיות במציאות, ובלעדיו לא יכולים בני האדם להתקיים.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת

- ציור של מים מעל הרקיע ומתחתיו, והמילה **רקיע** כתובה במרכז.

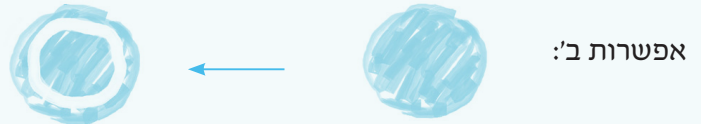
1. חז"ל ראו במושג "מים העליונים" רמז לעולמות עליונים, נשגבים ונסתרים.
2. רקיע - מלשון רקיעה, השטחה של דבר. הרקיע הוא למעשה חלל אוויר המפריד בין המים התחתונים לבין המים העליונים.

- למים שימושים רבים: שתייה, רחיצה, בישול, ניקיון, השקיה וכו'. נבקש מהתלמידים לצייר שימושים שונים שהם מכירים למים, בתוך העיגולים המיועדים לכך בתחתית העמוד. כך נפגיש אותם עם הטוב הגדול שה' נתן לנו בכך שברא את המים.

המחשות נוספות

ניתן לצייר על הלוח "הרבה מים" בצבע כחול, ולהסביר לילדים שבתחילה ה' יצר מסך גדול באמצע המים (ממחישים זאת בעזרת מחיקת פס מהצבע הכחול באמצע הלוח ויצירת מעין רקיע), וזהו הרקיע המבדיל בין המים העליונים לבין המים התחתונים.

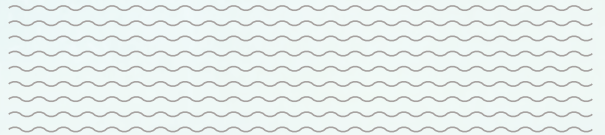
ניתן להמחיש זאת בשתי אפשרויות.

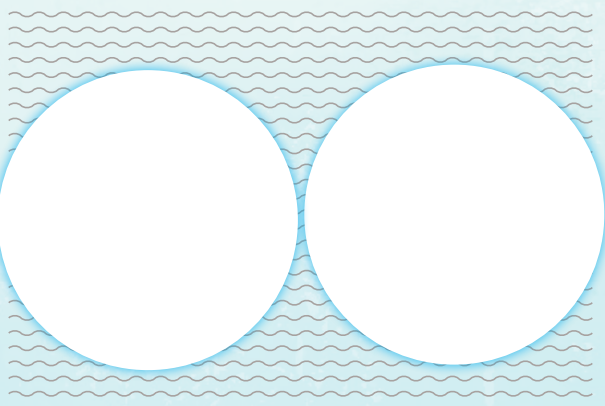
תמונת לוויין - כדור הארץ נראה כחול כי רובו מים.

להסבר המילה רקיע - ניתן לבקש מהילדים לרקוע ברגליים, להסביר את הברכה "רוקע הארץ על המים", לרקוע כדורי פלסטלינה או חתיכות נייר כסף למשטחים דקים וכו'.
משחקי "הבדלה" - ניתן לבקש מקבוצת תלמידים לעמוד במרכז הכיתה, להעמיד לוח נייד או שולחנות או קבוצת ילדים אחרת בתוך הקבוצה, וכך להמחיש את ההבדלה ביניהם.

צבעו את המים שמעל לרקיע ואת המים שמתחת לרקיע. בשביל מה צריך מים בעולם? ציירו בעיגולים שבתחתית העמוד שני שימושים למים שמתחת לרקיע.

רָקִיעַ = שָׁמַיִם

יום שני: ה' בורא את הרקיע

פרק א פסוקים ו-ח

קריאה 3

ו וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים
 יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם
 וַיְהִי מַבְדֵּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם:

ז וַיַּעַשׂ אֱ-לֹהִים אֶת-הָרָקִיעַ
 וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם
 אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי-כֵן:

ח וַיִּקְרָא אֱ-לֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם
 וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי:

צבעו בתכלת את המילה רקיע. צבעו בצבע אחר את האותיות המציינות את מספרם של הפסוקים שבהם מופיעה המילה.

יחידה 4. יום שלישי: ה' בורא את היבשה ואת הימים

(פסוקים ט-י)

א. הקדמה

המים שמתחת לרקיע מכסים את הכול, וצריך לברוא מקום שאפשר יהיה לחיות בו ולגור בו.

בתחילת היום השלישי ה' אוסף ומקבץ את המים למקום אחד, והיבשה מתגלית.

היבשה מכילה בתוכה אוצרות טבע רבים מאוד - סוגים שונים של חול ואדמה, סוגים שונים של אבנים, מתכות שונות ועוד חומרים רבים.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

ט. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים

יְקוּוּ הַמַּיִם יתאספו המים, אשר מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם

אֶל־מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיַּבְשָׁה (מלשון יבש)

וַיְהִי־כֵן:

י. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְשָׁה¹ אֶרֶץ

וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם לַמְּקוֹם אִיסוּף הַמַּיִם קָרָא יַמִּים²

וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:

ג. מנגינת הכתוב

ה', בטובו, ברא את היבשה - שבה יוכל האדם לגור ולחיות - וְשָׁם בַּהּ אוצרות טבע, שבהם יוכל האדם להשתמש.

1. יבשה - מלשון יבש.

2. "ימים" - רבים של ים, לעומת "ימים" - רבים של יום.

3. המחשה זו תכין את הילדים לקראת העיסוק בנהר הפישון הסובב את ארץ החווילה - מקום הזהב ואבן השוהם.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת

- נבקש מהתלמידים לסמן במדגש / בצבע (כחול וחום) את המילים ימים ויבשה שבפסוקים.
- נבקש מהתלמידים לצבוע את הים ואת היבשה בציור בצד שמאל על פי ההוראות.
- אפשר לשוחח בכיתה על סוגי אדמה ואבנים, וכן על אוצרות טבע שונים הנמצאים בתוך האדמה, ולצייר אותם.
- ניתן גם לצאת לחצר ולחפש סוגי עפר ואבנים או לחלופין לבקש שכל אחד יביא מעט מחצר ביתו. אפשר גם להדביק קצת חול בחוברת עצמה, במקום של היבשה.

המחשות נוספות:

להראות תמונות אוקיינוסים וימים - הים התיכון, ים המלח, הכנרת, האוקיינוסים הגדולים.

מקווה - מקום איסוף מים - לקחת את הילדים למקווה כלים או להראות להם תמונה של מקווה עתיק מלא במים.

אוצרות טבע באדמה

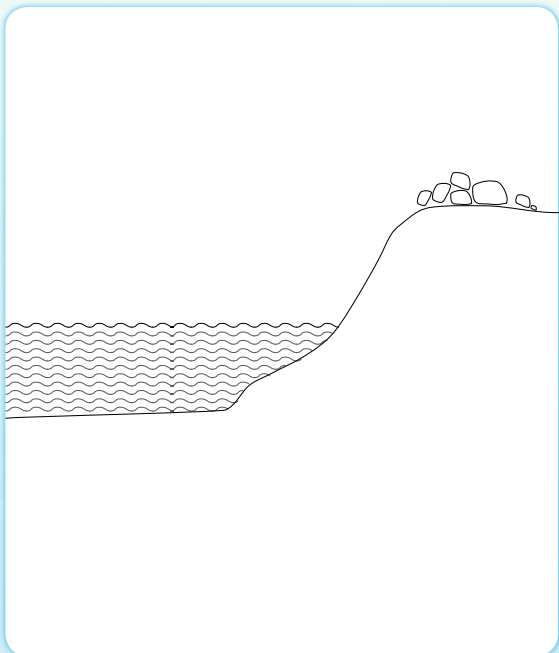
סוגי מתכות - זהב, כסף, נחושת ועוד

סוגי אבנים ושימושיהן השונים (כולל אבנים יקרות)

סוגי חול ואדמה ושימושיהם השונים. ניתן לשלוח את הילדים אל מחוץ לכיתה להביא סוגים שונים של חול וסלעים.

משחק "ים - יבשה"

- א. צבעו את היבשה שברא ה' בגווניו שונים של חום [התייחסו לסוגי אדמה שונים].
- ב. הוסיפו ליבשה סוגים שונים של סלעים ואבנים.
- ג. בתוך האדמה ברא ה' אוצרות טבע. אילו דברים נוספים מצויים באדמה? הוסיפו אותם לציורכם.
- ד. צבעו את הים בכחול.

יום שלישי: ה' בורא את היבשה ואת הימים

פרק א פסוקים ט-י

עמוד 4

יום
ג'

ט וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים
יִקְוּ הַיָּמִים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם
אֶל-מָקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה
וַיְהִי-כֵן:

י וַיִּקְרָא אֱ-לֹהִים | לַיִּבְשָׁה אֶרֶץ
וּלְמַקְוֵה הַיָּמִים קָרָא יַמִּים
וַיִּרְא אֱ-לֹהִים כִּי-טוֹב:

ביום השלישי הפריד ה' בין הים ובין היבשה. הקיפו את המילה יבשה בחום ואת המילה ימים בכחול. צבעו בצבע אחר את האותיות המציינות את מספרם של הפסוקים שבהם מופיעות המילים.